

Kći je prekrasnog Zadra. Djevojčica koja je odrasla na Forumu i u Svetom Donatu danas je svjetska ikona srednjovjekovne glazbe, posebno hrvatske. Katarina Livljanić, doktorica muzikologije, docentica na uglednom europskom sveučilištu, pariškoj Sorbonni, strastveno pjeva stare gregorijanske korale i naše glagoljaške pjesme, sklada glazbu, konstruira zaboravljene glazbene instrumente, uprizzoruje čudovite koncerte na svjetskim pozornicama. Istražuje drevne knjige, zapise, čarobne starohrvatske tekstove i note. Potom okupi svoj glazbeni ansambl Dialogos i zapanji svojim andeoskim glasom i dragocjenom baštinom koju je otkrila. Živi u Parizu, ali ne može bez svog Zadra i zaselka Mrljane na otočiću Pašmanu, odakle je obitelj Livljanić.

Nesavršeni jezici

● Korijeni su suštinska odrednica.

- Naravno. Moje djetinjstvo je Sveti Donat, ulica Papafave u kojoj i danas stanuje moj otac Ive, Kale Larga... Mrljane, selo u srcu Pašmana. Tu je sve započelo. Igrom.

● Zašto ste izabrali Pariz?

- To je jedna druga i duga priča. Ja sam u Pariz odavno odlazila. Tata je profesor francuskog jezika i učio me. A da usavršim jezik, išla sam u Pariz još kao djevojka. Odlazila sam starim gospođama, u jednom staračkom domu, pomagati, služiti im doručak, pratiti ih kad idu frizerki. Na učiti pravi francuski izgovor. Sama sam se izdržavala, skromno sam živjela. To je još bila 'La vieille France', Stara Francuska. Toga više nema. Kad je otac postao prvi hrvatski veleposlanik pri Svetoj Stolici, ja sam - istog dana kad je moj otac, 1992. godine, predavao Vjerodajnice u Vatikanu - otišla na studij u Pariz.

● Pa, što niste otišli studirati u Rim?

- Beskrajno volim Rim i južnu Italiju. Proučavala sam južnu Italiju srednjeg vijeka. Radila sam na jednom starom rukopisu iz Monte Cassina... Dakle, donijela sam čudnu odluku: ja koja jako volim Rim, imam roditelje, tada, u Rimu - ipak odem studirati u Pariz. Naime, mene je zanimalo i pjevanje, a ne samo muzikologija. U Parizu je bila dobra sinergija ljudi s kojim sam mogla učiti baš praksu, pjevanje. Paralelno s tim, naravno, studirala sam, diplomirala i potom doktorirala muzikologiju. Tako je ostao Pariz. Ali Rim mi je ljubav i 'otvorena rana', morat ću jednom otići živjeti u Rim.

● Postali ste Parizanka?

- Znam, jako me 'mori' veza jezika i misli. Pišem na hrvatskom jer mi moj jezik strasno fali. I pjevam na hrvatskom jer mi fali moj jezik. Treba mi taj moj spontani jezik. Čini mi se da francuski jezik ne djeluje dobro na moju misao. Talijanski djeluje bolje. Pa, čak i engleski. To je neka kemija. Ne znam kako to objasniti i opisati. A, ipak, od stranih jezika najbolje govorim francuski. Ali se tu i kemija -

KATARINA LIVLJANIĆ, MUZIKOLOGINJA, EKSPERT ZA SREDNJOVJEKOVNU GLAZBU

Ja sam samotni tragač za nestalim blagom

‘Znam, u jednom novinskom tekstu nazvali su me ‘zadarska Judita’. A biti Judita je izazovno i odgovorno. Treba znati kome odsjeći glavu...’
Razgovarao Dobroslav Silobrić.
Snimio Darko Tomaš/Cropix

vaše znanstveno djelo staviti na pozornicu, čak i sama pjevati.

- Poriv imam i motiv, ali to nije hrabrost. To je naprosto spajanje znanosti i medija. Zašto da se zaustavim na tome da samo nekolicina znanstvenika dozna za moja istraživanja, da širokoj publici dam samo neku 'suhu' prezentaciju, neki papir? Zato izlazim na scenu i pjevam. To dotakne ljude, mijenja ih, možda. Uglavnom, zadovoljni su.

● **Kad ne skladata i ne pjevate, pišete priče, pjesme, eseje, izvrsne lucidne priče... 'Vana Carmina' koju ste objavili u Zarezu je fantastična. Duhovita.**
- Eee, ja se volim razveseliti u životu. I nasmijati. ● **Koji su vam motivi, koji je cilj svega što radite? Promocija hrvatske kulture?**
- To jest - i promocija hrvatske kulture. Ali to nije osnovni motiv, a ni glavni cilj. Ja to jednostavno - moram raditi. Moram. To sam ja. Ja sam taj rad. Ja sam taj tekst, ja sam ta skladba. To je moj smisao. To je

Na rubu poganstva

● Što je prinčisti?

Pre-ječist, pre-šporak, jako priljav... Na jednom mjestu ima: 'jere, ako se čovikom budeš narugati... Bogom se nećeš moći nasmijati...'. Fantastičan tekst zar ne? 'Jere nije u ustima gujnih istine'. Sjajno. Genijalno. 'Satri njih kako prah pred licem od zemlje'. To su divni tekstovi... Kad to počnete čitati, to je neodoljivo. A tek uz glazbu i pjevanje... ● **Imate poriv i hrabrost**

isto, znate, kao kad morate ići u toalet. Morate.

● Hrvatska, bosanska, srpska srednjovjekovna glazba su različite?

- Ima puno sličnosti. To je duhovna, crkvena glazba. No ja posebno volim i pučku pobožnost, jer u njoj nađem puno toga što je izbjeglo pravilima, kanonima crkvene glazbe i teksta. Puk, narod je fenomenalan stvaralac. Ima u narodu i tekstova koji su na rubu poganstva. U 'Anđelima hereticima' ima jedan tekst koji je molitva djetetu da dođe na svijet. Čudna molitva. Zena, očito, ima težak porod i govori kako joj je 'Vrag pojeo dijete'. Ona traži od Vraga da 'izbljuje dijete koje je pojeo'. Tako nešto nećete naći u kanonskim crkvenim tekstovima. To je u Bosni jako posebno. Veza s poganstvom, s nečim divljim... To su kratki i jezgroviti tekstovi sa stečaka koje ja pjevam uz zvuke slične našoj 'gangi'. Pravoslavci, pak, imaju krasne tekstove na stroslavenskom jeziku. Srbija ima bizantske, grčke utjecaje, ima harmonijsko pjevanje koje nalazimo u Rusiji. Hrvatski tekstovi su savršeni, uzvišeni i mudri. 'Anđele i heretike' sam radila s našim Joškom

Čaletom, vrsnim etnomuzikologom. Bez njega to ne bih mogla napraviti. Čaleta i njegovi Kantaduri izvode pučke napjeve.

● Tko su Anđeli heretici?

- U tim tekstovima u Bosni, baš u onom 'Zašto Gospod Bog stvorio ovaj svijet' pojavljuje se jako puno anđela, dobrih, a i zlih. Nije samo Lucifer zao anđeo. Ima ih najrazličitijih. Neki žive iznad zemlje, neki žive pod zemljom, neki koji žive 'pod nebom'... Imam dojam da ih anđela ima jako puno, a nisu svi baš uvijek pravovjerni. Zato sam i stavila naslov 'Anđeli heretici'.

Ulazak u podzemlje

● Volite biti na pozornici i pjevati srednjovjekovne tekstove i napjeve?

- Ja sam sretna svaki dan kad uopće mogu izaći na scenu. Imam, naime, dojam da su dani takvoj kulturi - odbrojani. Možda sam, u tome, veliki pesimist. Kao da ulazimo u neko podzemlje. Globalna, široka kultura nema više sluha za ozbiljnu glazbu.

● Vaši koncerti su uvijek puni publike...

- Jesu. Posebno u Hrvatskoj, naročito u Zagrebu. Hrvatska još uvijek ima strast

prema glazbi. I prema baštini. To je prekrasno, na radi mene, nego radi kulture naroda.

● Uživate u slavi i ugledu koji vam stalno raste?

- To mi je iznenađujuće, pomalo. No, svakako, zadovoljna sam. Na Sorbonni sam pokrenula jednu malu Katedru koja se bavi baš interpretacijom srednjovjekovne glazbe.

● Niste primijetili da ste slavni i cijenjeni?

- Kazala sam vam, ja sebe stalno doživljavam kao pustinjača. Volim svoju pustinju u kojoj živim, čak i na sceni.

● Zadar je izvanredno lijep grad.

- Odrasla sam okružena jednom nevjerovatnom arhitektonskom ljepotom. To je lijepo do boli. Forum, Sveti Donat. Pogled s mog prozora. Kad odrastete u tome, onda vam nije baš lako dobro uspijevati u ružnim prostorima. Mene taj novi Campus Sorbonne 'ubija', jer je ružan. Netko će pomisliti da sam snob. Nisam, ja tamo sve koledno održim: držim predavanje, ispite, sve što treba. Spašava me sadržaj od te ružne forme. Teško mi je biti u prostorima bez duše, bez korijenja.

● Nema dvije Katarine Li-

vljanić ni u Hrvatskoj ni u svijetu.

- Zaista nema. Ja sam u jednom vrlo specifičnom fahu. Moje pjevačko obrazovanje je, zapravo, klasično. Ja pjevam, za svoj gušt, i neki drugi reper-toar, čak i klasični. Jako me veseli Brahms. Volim pjevati Brahmsa i Dvoráka. Sad baš radim na takvom projektu. Javno ću pjevati, sama, klasični repertoar. Meni je pjevanje kao neka životna higijena. Pjevanje je fantastično. Neda vno sam o tome razmišljala: pje-

Imam dojam da su dani kulturi kojom se bavim odbrojani. Kao da ulazimo u neko podzemlje. Globalna, široka kultura nema više sluha za ozbiljnu glazbu

- Jesam. I, to je istina. Gregorijanski korali trebaju zvučati tako. Baš tako se i pjevalo. Treba rušiti stereotipe i krive predodžbe. Glazba je uvijek zadržljiva... Primamo je svim osjetilima, a iskazujemo samo glasom i zvukom.

● Ansambl Dialogos, to ste zapravo - vi?

- Dialogos je ansambl koji u svakom programu može imati drugačiju 'ekipu'. Jedini stalni član Dialogosa sam - ja. Ja sam ga osnovala. Prema potrebama, uzimamo ženske ili muške glasove, ili i jedne i druge. Tako je i s glazbenicima i instrumentima.

● To je 'putujuća družina'?

- Da, mi smo putujući glazbenici. Obilazimo planet. Kao neki 'Monty Python', hah-hahhha...

● Učili ste pjevanje?

- Naravno. U Zagrebu i u Francuskoj. Učila sam, učila...

● Komponirate?

- Da. Rekonstruiram od starog nešto novo što sliči starom. Dodajem puno svoga.

● Vaše znanstveno istraživanje je uzbudljivo?

- Je. Ja se time hranim, to mi daje dobru ravnotežu. I to istraživanje ima tu moju 'pustinjačku' rtu.

● Kako živite izvan tog svijeta znanosti i glazbe?

- Mirno. Imam muža Amerikanca, Benjamin Bagby, nemamo djece, živimo u Parizu u tihom stanu jer je okrenut na dvorište. Ne vidim ulicu s prozora, što mi bude žao. Volim buku s ulice. Navikla sam na to u Zadru. Imamo prijatelje u Zagrebu, Zadru i Parizu. Moj posao je samotnjakog tipa, odilazim u razne biblioteke i arhive. Čitam, bilježim, pamtim... Sjajna je Vatikanska biblioteka. Imaju divnu kavu tamo, u jednom malom 'tajnom' kafiću u jednoj 'rupi' u zidu. Tamo sam, u tom kafiću upoznala najveće svjetske autoritete za srednjovjekovne tekstove. U toj 'rupici - kafiću'.

● Znam tu 'rupicu'. Mislim da su ukinuli taj kafić...

- Šteta.

● Pišete priče?

- Priče sam pisala i prestala. Sad pišem malu poeziju, što me je i sram reći, jer sad poeziju piše svaka 'kokoš'.

● Tko režira vaše predstave?

- Sandra Hrčić, Hrvatica koja živi u Parizu. Ona je režirala i moju 'Juditu' i 'Anđele heretike'. To je moj veliki umjetnički susret u životu, sa Sandrom. Povezao nas je veliki japanski glumac u Parizu, Yoshi Oida, glumac Petera Brooka. Zamislite...

● Francuska poznaje našu kulturu?

- Mi smo mala zemlja na njihovoj karti. Nezasluženo. Ti 'veliki' se ponekad toliko utope u svom samoljublju opsjednuti vlastitom kulturom.

● Bavite se duhovnom i crkvenom glazbom srednjeg vijeka. Jeste li vjernica?

- Ajme, što ste me to pitali? Ja mislim da živimo u svijetu koji nas jako - nadilazi. ● **U jednom novinama nazvali su vas 'Zadarska Judita'...**
- Judita je odličan lik. Nije ona tek - ubojica. Biti Judita je izazovno. Biti Judita je odgovorno. Treba znati - kome odsjeći glavu... ●